

Guia didàctica

Espais interiors

Fundació Privada Educativa Vedruna-Barcelona

Direcció: Ramon Rial

Assessorament metodològic: Montserrat Fleck

Equip de treball: Conxita Baños, Roser Canela, M. Antònia Martínez, Núria Mas, Mados Puig,
Àngels Sánchez i Pepita Vidal

Edicions l'Àlber

Guia de programació

1. Presentació	3
2. Introducció	4
3. Objectius generals d'etapa treballats en el quart curs de secundària	5
4. Quart curs d'ESO	7
a. Objectius que cal assolir per unitats	
b. Recorregut metodològic i situacions de treball	
c. Continguts (conceptes, procediments i actituds)	
d. Procediments d'avaluació	
5. Connexions amb altres matèries	16
6. Contribució de la matèria a l'assoliment de les competències bàsiques	17

I. Presentació

Exposem, en aquesta guia, el conjunt d'aspectes que fonamenten el material elaborat. Per fer-ho de manera senzilla i que pugui servir de programació d'aula i d'escola ens hem proposat:

1. Narrar, de forma simple, l'objectiu central de cada unitat a tall d'introducció.
2. Exposar els objectius generals d'etapa que es treballen en aquest volum.
3. Concretar els objectius específics per unitats.
4. Descriure un possible procés metodològic per desenvolupar cada unitat¹.
5. Concretar els continguts per unitats tot desglossant-los en conceptes, procediments i actituds.
6. Comentar alguns aspectes d'avaluació.
7. Deixar constància de les connexions de la matèria de Cultura Religiosa amb la resta de matèries curriculars.
8. Explicitar la contribució de la matèria a l'assoliment de les competències bàsiques.

No hem entès, *en cap cas*, aquesta guia com un solucionari, sinó com un seguit de pautes que puguin permetre treballar amb més sentit el conjunt d'unitats que es presenten. Esperem que sigui útil per a la vostra programació d'aula. Ens podeu fer arribar els vostres comentaris a www.eduvedruna.org/barcelona a l'apartat "materials de cultura religiosa" o bé a www.alber.cat.

¹ Nivells de treball - Recorregut metodològic:

Indiquem el recorregut metodològic que és possible realitzar, a cada unitat, centrat en tres nivells d'aproximació que són graduals:

Nivell d'experiència: és el punt d'inici de cada unitat. Es planteja una situació propera a l'alumne/a a partir d'un fet concret, d'una vivència o d'un aspecte de la vida quotidiana. En aquest nivell, l'alumne/a s'adona que es tractarà un tema que l'afecta en el dia a dia.

Nivell de valor o de sentit: a partir de les experiències dels mateixos alumnes o de l'experiència presentada es procura extreure'n o descobrir-ne un valor determinat que es treballa i s'analitza a partir de diferents exercicis.

Nivell de transcendència: Del valor presentat i treballat es presenta i se n'estudia el valor des del sentit transcendent, partint del fet religiós cristià. Posteriorment, es presenta com es viu aquesta mateixa vivència en una altra cultura religiosa. Es procura remarcar, sempre que és possible, allò que uneix en el fet religiós.

2. Introducció

Tenint en compte el moment educatiu i les característiques dels alumnes de secundària, hem optat per presentar, en **el quart curs de secundària**, un darrer volum dedicat bàsicament a la reflexió sobre el sentit del fet religiós. Entenem que el recorregut de les diferents unitats ha de permetre a l'alumne/a poder construir críticament el seu propi «espai interior», un espai on es planteja la recerca i el sentit que pot tenir el fet religiós en la persona humana. Hem guardat, doncs, aquest tema per al final de tot del procés d'ensenyament ja que ara hi pot haver un grau major de maduresa. Partim del fet que totes les persones ens plantejem, alguna vegada, qüestions relacionades amb la vivència religiosa. Per això, iniciem la primera unitat plantejant el concepte de «dilema», tot constatant que l'ésser humà pot tenir (i té) molts dilemes al llarg de la vida: a vegades dilemes o decisions relacionats amb la vida quotidiana, però molt sovint, també, dilemes o decisions de caràcter moral i espiritual. És per això que fem èmfasi en què l'alumne/a descobreixi les diferents dimensions de la realitat de la persona: una dimensió biològica, una dimensió cultural i una dimensió que podem anomenar, en termes més globals, de tipus espiritual. En totes aquestes dimensions hi ha dilemes o qüestionaments que requereixen prendre decisions.

Una vegada constatada la presència de l'espiritualitat en l'ésser humà (que hem anomenat dimensió espiritual), la tercera unitat es dedica a observar que les persones fem esforços i ens preguntem sobre el sentit de la vida. Totes les persones ens trobem amb els conflictes de valors i de caràcter religiós de manera diferent, segons la nostra manera de pensar. En aquest punt, hem cregut interessant donar a conèixer el sentit de desenvolupament evolutiu del fet moral que va plantejar L. Kohlberg i com, més endavant, F. Öser ho va traslladar al camp del desenvolupament religiós. Es tracta de fer conscients els alumnes de l'existència d'un creixement personal en les formes d'emetre judicis de valors i de tipus religiós. Per això hem cregut important dedicar una unitat, la número 4, a l'espai interior que hi ha en cada persona humana. Volem ajudar els alumnes a reflexionar sobre ells mateixos, sobre la seva existència i sobre les respostes que poden donar als grans interrogants que planteja la vida. La meditació personal, l'actitud de «pensar», l'autoreflexió... són camins que ajuden a la pròpia interiorització.

És a partir de les preguntes que l'alumne/a es pot fer de forma individual que plantejem l'existència de les religions com a propostes col·lectives a les grans qüestions de la vida humana. Per això hem cregut convenient fer un repàs a les grans característiques de les religions del nostre món en la unitat 5. Són característiques de caràcter genèric, en forma de recorregut, que es poden reduir o ampliar segons els interessos i les necessitats de cada grup-classe. En aquest sentit, pensem que pot ser útil treballar altres materials complementaris. Recomanem l'ús, si es creu adequat, del material editat pel Centre Unesco de Catalunya, amb l'edició renovada del material *Vine a la festa, rituals, cultures i religions del món* (3ª edició, gener de 2008). Es tracta d'un material que pot ajudar a entrar de manera més treballada a la unitat 6 del llibre que dediquem a analitzar allò que tenen en comú les religions, més enllà de les aparences externes que les diferencien. Un procés semblant és el que realitzem a la unitat 7, dedicada a apuntar alguns dels «riscos» de les vivències religioses. Per acabar, hem volgut dedicar una darrera unitat a la síntesi de tots els temes treballats a partir de l'anàlisi i la interpretació de les imatges que encapçalen cada inici d'unitat. Pensem que pot ser una bona manera de globalitzar tot allò que hem volgut posar sobre la taula al llarg del volum.

3. Objectius generals de l'etapa de Secundària Obligatòria

Nota inicial

La falta d'un currículum compartit i oficial de "Cultura Religiosa" ha fet que la redacció dels objectius generals d'etapa que es treballen en aquests materials s'hagin elaborat prenent com a punt de referència els *Objectius Generals de l'àrea de Religió Catòlica* publicats per la Generalitat de Catalunya amb data de l'any 1992. Hem realitzat una adaptació d'aquests Objectius Generals, fent les modificacions oportunes que s'avenen al concepte de "Cultura Religiosa" i realitzant una lectura adaptada al moment present. No existeix, per ara, cap altre marc de referència més actualitzat i compartit a Catalunya que assenyali uns objectius generals d'etapa. En la redacció s'han tingut també presents algunes propostes elaborades pel Centre UNESCO de Catalunya en el document *Cultura Religiosa per als ciutadans de demà (2001)*.

Tot seguit, indiquem -a la columna de l'esquerra- els objectius per a tota l'etapa de secundària i a les tres columnes de la dreta el treball d'aquests objectius en cada curs. Cal dir que la insistència en un objectiu més que en un altre no queda reflectida a la graella però que en la suma dels tres cursos treballats, s'assoleixen tots ells.

En acabar la etapa l'alumnat ha de ser capaç de:

Objectius generals	1	2	3	4
Seleccionar documentació sobre el fenomen religiós, utilitzant fonts adients i metodologies, instruments i llenguatges apropiats que ajudin a comprendre'l d'una manera crítica.				
Descobrir i identificar els elements més rellevants de les principals tradicions religioses del món contemporani.				
Accedir, a través de la identificació i comprensió del llenguatge propi de la religió, a les interpretacions que les religions fan sobre la condició humana i sobre el sentit del transcendent.				
Identificar el fet religiós cristià com a element determinant de la cultura mediterrània i com a una de les respostes multitudinàries i plurals a l'impacte de la transcendència en l'home.				
Situar i usar les principals fonts del cristianisme en el seu origen, forma i finalitat, a través d'alguns criteris d'interpretació de l'Església catòlica, i actualitzar la informació que aporten.				
Identificar Jesucrist com a nucli central del fet cristià, en el seu missatge, vida i actualitat i en la realització històrica de l'Església.				
Reconèixer i valorar críticament el significat de l'Església per als cristians, amb el descobriment de la seva aportació històrica en la construcció i el creixement de la societat europea, i especialment de la catalana.				
Interpretar el significat dels signes i símbols religiosos més rellevants, prestant atenció especial als sagraments i a les pràctiques religioses més esteses al seu voltant.				

Mostrar coneixement d'alguns textos bíblics, del magisteri eclesial i de la història de la teologia més fonamentals de la fe catòlica que constitueixen el nucli essencial o una reflexió important del missatge cristià, per tal de comprendre i expressar adientment el vocabulari i les formulacions de la fe.				
Analitzar els principis i continguts de la moral catòlica, les seves possibles projeccions a les situacions concretes i les actituds personals que conformen l'ésser cristià.				
Conèixer les aportacions que fan les diferents tradicions religioses al sentit religiós de l'ésser humà.				
Valorar i respectar el patrimoni religiós, artístic i cultural a través del llenguatge simbòlic de l'arquitectura, la pintura, la literatura, la música i la litúrgia, com a expressió de les grans etapes de la història de l'Església, especialment a Catalunya.				
Valorar els aspectes positius i negatius de la cultura on és immersit, a partir d'un discerniment dels valors proposats per aquesta cultura que suposi una autocrítica constructiva i un profund respecte a les diverses opcions i creences.				
Sensibilitzar-se i interessar-se pels problemes i els reptes del moment present, comportar-se segons uns valors, actituds i normes responsables i solidaris.				
Respectar i valorar l'experiència religiosa o qualsevol procés d'identificació d'una consciència moral amb sentit crític, sense judicis previs, acceptant-los com una manifestació profunda, humana i cultural.				

Unitat 1

Dilemes

Objectius específics de la unitat

- Reconèixer que en la vida quotidiana ens podem trobar amb dilemes que ens demanen prendre decisions.
- Adonar-se que hi ha molts tipus de dilemes.
- Observar que darrere dels dilemes hi ha valors que estan en joc.
- Veure que el Nou Testament presenta, a través de les narracions, moltes situacions de dilema.
- Analitzar el fenomen del fet religiós com a pautes per a la resolució de dilemes.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- Partir, en un primer moment, de la presència de moltes situacions de dilema en la nostra vida quotidiana, cosa que ens porta a la necessitat d'haver de prendre decisions.

A nivell de valors

- Adonar-se que, més enllà de dilemes que podem qualificar de simples, hi ha molts dilemes que posen uns determinats valors en joc. Descobrir aquests valors en situacions diverses.

A nivell de transcendència

- Traslladar els dilemes que vivim des de l'àmbit més quotidià i de conflictes de valors a l'àmbit religiós, tot adonant-se que el fet religiós pretén donar pautes per a la resolució de determinats dilemes.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Concepte de decisió.	Lectura i comprensió de textos que presenten dilemes morals.	Interès per discutir i participar en el debat sobre diferents dilemes morals.
Concepte de dilema.	Discerniment, per passos, de resolució de dilemes.	Rigor en la recerca d'arguments que són útils per debatre dilemes morals.
Tipologia de dilemes: quotidians, de valors, religiosos.	Anàlisi de dilemes morals, tot buscant el «valor» que s'està discutint.	Participació activa a l'aula a partir dels debats i les qüestions proposades.
Concepte de valor.	Creació de dilemes morals a partir de la pròpia experiència o de la imaginació.	
Concepte de moral.	Cerca de dilemes a partir del Nou Testament.	

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats.
- En aquesta unitat poden ser especialment útils per a l'avaluació, les aportacions individuals que faci l'alumne/a en les pàgines 16, 17 i 19.

Unitat 2 Un cop d'ull a la realitat humana

Objectius específics de la unitat

- Adonar-se que la persona humana està formada per tres dimensions: biològica, cultural i espiritual.
- Conèixer algunes característiques de la dimensió biològica i la seva relació amb les conductes humanes.
- Conèixer algunes característiques de la dimensió social i cultural de la persona humana, distingint entre conductes innates i conductes apreses.
- Descobrir la dimensió espiritual en l'ésser humà i la seva presència a través de símbols, de textos i d'expressions artístiques.
- Descobrir el fet religiós com una vessant de la dimensió espiritual humana.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- En un primer nivell, constatar les diferents dimensions de la realitat humana, treballant la dimensió biològica i adonant-se que l'ésser humà és resultat de dos factors: l'herència i l'evolució.

A nivell de valors

- Descobrir la dimensió social i cultural de l'ésser humà, observant la formació dels fets culturals i adonant-se de la importància de l'educació en la creació de conductes apreses.
- Constatar la formació i la riquesa que suposa l'existència de diferents realitats culturals.

A nivell de transcendència

- Adonar-se de la presència de l'espiritualitat en la realitat de la vida humana, que respon a diferents maneres i models de llegir la realitat.
- Analitzar el fet religiós com una manera de viure l'espiritualitat.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Dimensió biològica en l'ésser humà.	Lectura, comprensió i interpretació de textos.	Interès per analitzar la realitat de la persona humana, per conèixer la pròpia biografia.
Dimensió cultural en l'ésser humà.	Relació de conceptes amb les seves definicions.	Interès per conèixer i valorar comportaments biològics, culturals i espirituals.
Dimensió espiritual en l'ésser humà.	Anàlisi de realitats culturals.	Participació activa a l'aula, a partir de la reflexió sobre la pròpia experiència.
Conducta innata (instintiva).	Lectura i observació d'obres d'art.	
Conducta apresada.	Recerca i definició del vocabulari específic de la unitat.	
Concepte de cultura.	Resum i recerca de significació en textos i imatges.	
Concepte de espiritualitat.		

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats.
- En aquesta unitat pot ser especialment útil per a l'avaluació final el treball individual de les pàgines 29, 30 i 31 de la unitat.

Unitat 3 El sentit religiós

Objectius específics de la unitat

- Adonar-se que en la vida humana es produeixen dilemes morals de tipologia diversa.
- Constatar que un d'aquests dilemes fa referència al sentit que té la vida per a la persona humana.
- Observar que la persona humana realitza una evolució i un canvi en la resposta als dilemes morals que se li plantegen.
- Conèixer els diferents estadis morals pels quals pot transcórrer la vida humana.
- Adonar-se que també l'ésser humà realitza una evolució en la manera d'entendre el seu sentit religiós.
- Respondre a dilemes morals de tipologia diversa, tot reconeixent-se els seus diferents estadis de resposta.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- Partir de la constatació que la persona humana es planteja el sentit de la vida humana, molt sovint expressat a través de metàfores i formes poètiques i literàries.
- Adonar-se que els éssers humans vivim constantment enmig dels diferents tipus de dilemes morals que hem conegut en la unitat anterior.

A nivell de valors

- Conèixer els diferents estadis, seguint Kölberg, pels quals pot passar la valoració d'un dilema moral: estadi de «l'egocentrisme», estadi de «l'egoisme mutu», estadi de «les expectatives personals», estadi de «la responsabilitat i el compromís» i estadi on «Tothom hi té dret». Fer pràctica de la interpretació de cada un d'aquests estadis a partir de situacions quotidianes.

A nivell de transcendència

- Conèixer els diferents estadis, seguint Öser, pels quals pot passar la valoració d'un dilema de caràcter religiós: Estadi 1: «Deus ex machina», Estadi 2: «Do ut des», Estadi 3: «Perspectiva de l'autonomia absoluta i el deisme», Estadi 4: «Perspectiva de l'autonomia religiosa» i Estadi 5: «Autonomia religiosa». Fer pràctica de la interpretació de cada un d'aquests estadis a partir de situacions quotidianes.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Concepte de metàfora.	Recerca de respostes morals i religioses diverses a partir de situacions plantejades en casos llegits o plantejats oralment.	Interès per conèixer els diferents estadis morals pels quals la persona humana pot valorar un dilema moral o religiós.

Concepte d'evolució moral i estadi moral.	Aplicació pràctica, a partir del planteig de dilemes morals, de respostes en estadis morals diversos.	Participació activa en debats i situacions, aportant la pròpia opinió.
Concepte de judici moral i judici religiós.	Aplicació pràctica, a partir del planteig de dilemes religiosos, de respostes en estadis religiosos diversos.	Valoració de la importància dels judicis morals i religiosos.
Concepte d'evolució religiosa.	Interpretació de dibuixos i esquemes que són respostes diferents a situacions plantejades en dilemes morals i religiosos.	
Egocentrisme.		
Heteronomia		
Egoisme mutu i «regla d'or».		
Autonomia.		
Dret universal.		

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats centrades en el planteig de situacions de conflicte moral o religiós.
- En aquesta unitat poden ser especialment útils per a l'avaluació final els exercicis de les pàgines 47 i 51.

Unitat 4 L'espai interior

Objectius específics de la unitat

- Assajar i dur a la pràctica una proposta de «diari personal» relacionat amb aspectes lligats al pensament propi i, més concretament, a qüestions relatives a la transcendència.
- Descobrir el sentit de l'expressió «espai interior» relacionat amb la dimensió més espiritual de la persona humana.
- Reflexionar sobre algunes actituds i condicions per reflexionar sobre el propi «espai interior».
- Buscar i discutir sobre arguments relatius a la necessitat de meditar i/o pensar.
- Adonar-se que cada persona pot trobar llocs i situacions que l'ajuden a meditar i/o pensar.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- Adonar-se que cada ésser humà té un «espai interior» que el configura com a persona. Aquest espai propi cal poder-lo conrear.
- Llegir una proposta concreta que pot ajudar a «construir» l'espai interior propi.

A nivell de valors

- Conèixer algunes actituds i alguns instruments per reflexionar sobre la pròpia persona, sabent que els propis pensaments es poden expressar de formes diferents.

- Reflexionar sobre arguments que justifiquen la necessitat de meditar i/o pensar individualment.

A nivell de transcendència

- Conèixer formes diferents d'expressar els propis valors i pensaments, sigui en espais i situacions diverses, segons la manera de ser cada persona.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Concepte i definició de l'expressió «espai interior».	Lectura i comprensió de textos relacionats amb el propi jo o «espai interior».	Interès per conèixer el sentit de la dimensió espiritual de la persona humana.
Definició dels conceptes de cultura, saviesa, rectitud i obertura.	Reflexió sobre el significat d'expressions relacionades amb la pròpia persona.	Capacitat per expressar els propis pensaments.
Concepte de meditació o interiorització sobre la pròpia persona.	Lectura, comprensió i anàlisi d'una entrevista.	Participació activa en els debats a l'aula.
	Expressar el propi pensament a través de mitjans o suports diversos: poemes, imatges, novel·les, diari personal...	Respecte per diferents formes d'expressar el pensament.

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats.
- En aquesta unitat queda pendent l'encàrrec personal d'elaborar una proposta escrita per al final de curs, seguint –bàsicament– les recomanacions de la pàgina 59, però també del conjunt de tota la unitat.

Unitat 5

Propostes religioses

Objectius específics de la unitat

- Conèixer la diversitat de propostes religioses del món actual a través d'un mapa temàtic.
- Constatar la pluralitat religiosa existent avui a Catalunya i la seva distribució en l'espai comarcal.
- Identificar característiques bàsiques de cinc grans religions d'avui: judaisme, cristianisme, islam, budisme i hinduisme.
- Aprofundir en alguns trets identificatius de cada una de les religions anteriors.
- Conèixer alguns conceptes bàsics de cada una de les religions anteriors.
- Sistematitzar, de forma comparativa, les cinc religions esmentades.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- Debatre i constatar la pluralitat de propostes religioses que coexisteixen avui en el món i identificar les que conviuen en l'espai de Catalunya.

A nivell de valors

- Adonar-se que cada una de les religions treballades en la unitat té un seguit de propostes que serveixen per conrear l'espai interior de la persona.
- Conèixer els trets principals de cada religió treballada a partir de la lectura dels textos de la unitat i de les idees assolides pels alumnes en cursos anteriors.
- Valorar la diversitat de propostes religioses com un fet positiu de la humanitat.

A nivell de transcendència

- Adonar-se, a través de la comparativa entre religions, dels aspectes comuns i particulars de cada proposta religiosa.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Concepte de pluralitat religiosa.	Lectura i comprensió de mapes que mostren la pluralitat religiosa al món i a Catalunya.	Interès per la recerca de les principals característiques de les religions treballades a la unitat.
Definir i saber un vocabulari molt bàsic de paraules relacionades amb cinc religions importants: judaisme, cristianisme, islam, hinduisme i budisme (vocabulari de la pàgina 78 de la unitat 5).	Lectura i comprensió de textos narratius que identifiquen cada una de les cinc religions treballades a la unitat.	Interès per conèixer religions diverses.
	Relacionar vocabulari específic amb la religió corresponent.	Participació activa a l'aula.
	Comparar aspectes diversos (fundació, espais, llibres sagrats...) entre les cinc religions treballades a la unitat.	
	Localitzar, a partir de la lectura de frases i expressions, la identitat de les principals religions treballades.	

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats i dels coneixements adquirits en cursos anteriors referents al coneixement de les principals religions treballades a la unitat.
- En aquesta unitat poden ser especialment útils per a l'avaluació final els exercicis de les pàgines 78 i 79.

Unitat 6 El que tenen en comú les religions

Objectius específics de la unitat

- Constatar que hi ha un seguit d'aspectes comuns dins de la diversitat religiosa del món.
- Adonar-se que el coneixement de la religió de la pròpia cultura és un element clau per a la comprensió del fet religiós.
- Veure el diàleg interreligiós com una postura positiva que ajuda a avançar en la comprensió del fet religiós.
- Comprendre que la recerca de la justícia i la pau és una de les finalitats més positives que cerca el fet religiós.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- Constatar que entre la pluralitat religiosa hi pot haver un seguit d'aspectes que són comuns a totes elles.
- Analitzar d'un en un els aspectes comuns que es presenten en la unitat.

A nivell de valors

- Treballar d'una en una les condicions que haurien de compartir totes les cultures religioses, com a valors que ajuden a la millora de la humanitat: el coneixement propi de la religió en la qual hom està immers, l'actitud de diàleg i la recerca de la justícia i de la pau.

A nivell de transcendència

- Descobrir l'actitud del diàleg interreligiós a partir de la interpretació de la paràbola oriental dels «cinc cecs».
- Adonar-se que cada religió pot aportar vivències positives a l'ésser humà.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Relació entre «cultura pròpia» i «fet religiós».	Lectura, comprensió i interpretació de textos, metàfores i paràboles.	Interès per cercar aspectes comuns entre religions.
Concepte de «diàleg» entre diferents religions.	Lectura i interpretació d'una entrevista periodística lligada al fet religiós.	Capacitat i bona disposició per comprendre actituds religioses diferents a la pròpia.
Concepte de «justícia i pau» vinculat al fet religiós.	Recerca i comentaris sobre fets religiosos lligats a la pròpia realitat cultural.	Participació activa a l'aula.
	Relacionar actituds concretes amb determinades religions.	
	Comprendre i aplicar el concepte de la «regla d'or» entre la diversitat de religions.	

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats.
- En aquesta unitat pot ser especialment útil per a l'avaluació l'exercici de la pàgina 89 i la interpretació de la paràbola de la pàgina 91.

Unitat 7 El risc de les religions

Objectius específics de la unitat

- Adonar-nos que les religions, aplicades i viscudes en certes formes, poden causar uns riscos i uns perills.
- Analitzar algun exemple de comportament absolutista del fet religiós, sigui actual o històric.
- Observar el risc del sincretisme aplicat a qüestions i vivències religioses.
- Conèixer les característiques del comportament de les sectes religioses, el seu origen històric i la seva presència en el món contemporani.
- Conèixer algunes de les causes que generen l'entrada en una secta.
- Discutir i debatre casos relacionats amb el món de les sectes.

Recorregut metodològic per nivells

Els objectius específics de la unitat es reparteixen, metodològicament, en tres nivells fent el següent recorregut:

A nivell d'experiència

- Promoure en l'alumne/a la pregunta sobre el possible risc que pot tenir la vivència del fet religiós quan hi ha tendències absolutistes, sincrètiques i sectàries.

A nivell de valors

- Entendre les causes que poden conduir a la vivència del fet religiós amb riscos per a les persones.

A nivell de transcendència

- Aprendre a valorar el sentit del fet religiós sense caure en vivències esclavitzadores, absolutistes i sectàries.

Continguts

De conceptes	De procediments	D'actituds
Sentit absolutista del fet religiós.	Lectura i comprensió de textos relacionats amb el risc de les religions.	Interès per conèixer aspectes que fan viure el fet religiós de manera esclavitzadora per a la persona.
Croada.	Realització d'esquemes.	Capacitat crítica davant de comportaments religiosos.
Inquisició.	Comentaris i debats a partir de dilemes morals i religiosos.	Valoració positiva de les religions com a camins de resposta a les preguntes de l'ésser humà sempre que estiguin basades en la llibertat.

Fonamentalisme.	Anàlisi de casos relacionats amb comportaments sectaris.	Participació activa a l'aula.
Sincretisme.		
Secta.		

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral dels alumnes en les activitats.
- En aquesta unitat pot ser especialment útil per a l'avaluació l'exercici de les pàgines 102 i 103.

Unitat 8

La clau de volta

Objectius específics de la unitat

- L'objectiu d'aquesta unitat és posar punt i final a la feina realitzada en les set unitats anteriors. No hi ha, per tant, continguts nous. Es tracta que l'alumne/a sigui capaç de captar i sintetitzar l'essència del treball realitzat a cada unitat.
- Un segon objectiu és compartir en veu alta, sempre que sigui possible, els textos, narracions, poemes o imatges que han elaborat els alumnes a partir de les indicacions donades en la unitat 4 d'aquest volum.

Aspectes d'avaluació

- Partir del criteri d'una avaluació individual i contínua.
- Tenir present l'aportació oral i escrita que realitzi cada alumne/a de la síntesi de les imatges reproduïdes en les pàgines 106, 107, 108 i 109.
- Lectura i avaluació del treball realitzat per cada alumne/a a partir de les indicacions de la unitat 4.

5. Connexions de la matèria de Cultura Religiosa amb la resta de matèries curriculars

Àrea de Llengua:

La matèria de cultura religiosa està estretament a l'àrea de llengua a través de:

1. Activitats molt vinculades a la lectura, la comprensió i el comentari de textos que són una constant que es practica en totes les unitats.
2. El treball d'adquisició i comprensió de vocabulari i de lèxic relacionat amb el fet religiós.
3. Finalment, també hi ha un aspecte relacionat amb la necessitat que l'alumne/a s'expressi oralment i per escrit, cosa que enriqueix la seva capacitat d'expressió general. Aquest aspecte és especialment interessant en el treball que s'encarrega als alumnes en la unitat 4 del volum, on es demana que cadascú sigui capaç d'expressar, en format poètic, narratiu, novel·lístic, la seva pròpia visió sobre l'«espai interior».

Àrea de Ciències Socials:

El treball d'aquesta àrea exigeix una comprensió i una aplicació dels dos eixos bàsics relacionats amb les ciències socials: l'eix espai i l'eix temps. En aquest volum hi ha també una clara interrelació del fet religiós amb el fet social de manera específica en la unitat 5.

L'àmbit de la Tutoria:

La dinàmica de treball proposada en el desenvolupament de les unitats, que parteix sempre de l'experiència dels alumnes, fa que sigui un espai on els alumnes poden expressar els seus sentiments i les seves opinions en relació a molts àmbits que fan referència al camp del creixement personal de l'alumne/a. Pensem que és bo que els tutors, si no són ells mateixos qui imparteixen aquest material, puguin conèixer els debats i els temes que es posen a debat, ja que poden ajudar a créixer en molts camps relacionats amb l'educació en valors. Són especialment interessants, en aquest àmbit, les tres primeres unitats del llibre.

Relació amb l'Educació per a la Ciutadania

Al llarg d'aquest material es treballen un seguit de valors relacionats amb la tolerància, la diversitat cultural, la pluralitat religiosa i els drets humans en relació al fet religiós. Aquests quatre àmbits es poden relacionar molt bé, i ser un bon complement, amb el treball que es dugui a terme des de l'àrea d'Educació per a la Ciutadania. Unes vegades per complementar, d'altres com a punt de partida de nous debats i treballs.

Globalment, podem afirmar que els continguts treballats permeten un millor assoliment dels objectius generals de l'etapa de secundària obligatòria.

6. Contribució de la matèria a l'assoliment de les competències bàsiques

L'àrea de Cultura Religiosa, i concretament les activitats que es proposen al llarg de les diferents unitats de treball, reforcen les competències bàsiques que s'indiquen en el currículum. De manera específica, pensem que aporten elements molt vàlids en la part de les competències que assenyallem **en negreta** i que han quedat reflectits en el desglossament de la programació de cada unitat. La resta de competències que no es estan subratllades no vol dir que no es treballin, però -en tot cas- no són objecte de treball prioritari en aquesta àrea.

1. **Competència comunicativa lingüística i audiovisual**

2. **Competència artística i cultural**

3. *Competència relativa al tractament de la informació i competència digital*

4. *Competència d'aprendre a aprendre*

5. *Competències personals:*

Competència d'autonomia i iniciativa personal

Competència centrada en conviure i habitar el món

Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

Competència social i ciutadana